

POSTANOWIENIE

Dnia 12 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Maciej Pacuda

w sprawie z odwołania T. Spółki z o.o., poprzednio: T. Spółki z o.o.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem P. S.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym oraz podstawę wymiaru składek,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 12 marca 2024 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 3 listopada 2022 r., sygn. akt III AUa 2257/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od organu rentowego na rzecz odwołującej się
kwotę 240 (dwieście czterdzieści) złotych z ustawowymi
odsetkami za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia
postanowienia zobowiązanemu do dnia zapłaty tytułem kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie
wyrokiem z dnia 3 listopada 2022 r., wydanym na skutek apelacji wniesionej przez
odwołującą się T. sp. z o.o. (poprzednio: T. sp. z o.o.) od wyroku Sądu
Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie z dnia 20

października 2021 r., zmienił ten wyrok w punkcie 1 oraz poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie z dnia 9 lutego 2018 r. i stwierdził, że ubezpieczona P. S. nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym jako pracownik u płatnika składek T. sp. z o.o. (poprzednio: T. sp. z o.o.) z tytułu wykonywania umowy o pracę zawartej z E. Ż., M. Ż. s.c. (dalej jako E. s.c.) oraz umów zlecenia zawartych z T. sp. z o.o. (poprzednio: T. sp. z o.o.) w okresie od dnia 1 stycznia 2013 r. do dnia 31 grudnia 2016 r. oraz że podstawa wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia emerytalne, rentowe, wypadkowe i zdrowotne wynosi zero złotych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Warszawie wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 3 listopada 2022 r., zaskarżając ten wyrok w całości i zarzucając naruszenie przepisów postępowania, to jest art. 231 k.p.c. oraz naruszenie prawa materialnego, to jest art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (dalej jako ustawa systemowa).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący podniósł, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, bowiem z ustalonego stanu faktycznego bezsprzecznie wynika, iż ubezpieczoną łączył z odwołującą się w spornym okresie stosunek pracy. Zdaniem skarżącego, Sąd Apelacyjny zupełnie pominął zaś, że wszyscy pracownicy E. s.c. wykonywali czynności wyłącznie na rzecz tego samego podmiotu, to jest odwołującej się. Ponadto w sprawach innych ubezpieczonych Sąd Apelacyjny w Warszawie wydawał orzeczenia, w których w tożsamym stanie faktycznym rozstrzygał, że pracodawcą ubezpieczonych w spornym okresie była odwołująca się (wyroki: z dnia 29 marca 2022 r., III AUa 784/21 oraz z dnia 05 maja 2022 r., III AUa 98/21).

Zdaniem skarżącego, tylko takie rozstrzygnięcie w pełni odpowiada stanowi faktycznemu, jaki zaistniał w sprawie. Nie można bowiem uznać, że pracodawcą ubezpieczonej była spółka E. s.c., ponieważ byłoby to rozstrzygnięcie sprzeczne z zebrany materiał dowodowy, to jest, że praca ubezpieczonej była kontynuacją pracy rozpoczętej w T., praca ta nadal była wykonywana w siedzibie T., na rzecz T. oraz pod nadzorem pracowników T.. Samo formalne zawarcie umowy o pracę nie było w takiej sytuacji wystarczające do uznania, iż faktycznym

pracodawcą ubezpieczonej w spornym okresie była spółka E. s.c., skoro to T. swoim postępowaniem wypełniła wszelkie znamiona pracodawcy określone w art. 22 i następnych k.p. Między ubezpieczoną a odwołującą się został nawiązany stosunek pracy, a konsekwencją tego było, że w trybie art. 8 ust. 2a ustawy systemowej podstawa wymiaru składki na ubezpieczenia społeczne powinna obejmować przychód osiągnięty z tytułu wykonywania umowy o pracę i umowy zlecenia, ponieważ obydwie te umowy były wykonywane w tym samym miejscu pod nadzorem odwołującej się oraz wyłącznie na jej rzecz.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Wypada również dodać, iż zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c., określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, skarga kasacyjna powinna zawierać wniosek o przyjęcie do rozpoznania i jego uzasadnienie. Należy zatem stwierdzić, że wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym wcześniej art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Wypada także przypomnieć, że zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, jeżeli zaskarżone tą skargą orzeczenie zapadło wskutek oczywistego naruszenia prawa, zaś oczywiste

naruszenie prawa powinno być rozumiane jako widoczna, bez potrzeby dokonywania pogłębionej analizy jurydycznej, sprzeczność wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem albo powszechnie przyjętymi regułami interpretacji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20, poz. 494 oraz z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437) i jest możliwe do przyjęcia tylko wówczas, gdy orzeczenie jest niewątpliwie sprzeczne z zasadniczymi i niepodlegającymi różnej wykładni przepisami prawa (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 1963 r., II CZ 3/63, OSPiKA 1963 nr 11, poz. 286). Powołanie się przez autora skargi kasacyjnej na przesłankę zawartą w art. 3989 § 1 pkt 4 k.p.c. zobowiązuje go zatem do przedstawienia wyводу prawnego zmierzającego do wykazania kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, co daje podstawy do uznania skargi za oczywiście uzasadnioną, tj. podlegającą uwzględnieniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 11 grudnia 2009 r., II PK 223/09, LEX nr 585777 oraz z dnia 3 lutego 2010 r., II PK 304/09, LEX nr 602695). Innymi słowy, jeżeli skarżący powołuje się na oczywistą zasadność skargi, to powinien zawrzeć w niej wywód prawny, z którego ta oczywista zasadność będzie wynikała. Ma to być przy tym zasadność łatwo dostrzegalna już nawet przy pobieżnej lekturze skargi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2010 r., V CSK 459/09, LEX nr 602638).

Zdaniem Sądu Najwyższego, oceniany w niniejszym postępowaniu wniosek skarżącego nie spełnia wyżej określonych kryteriów przede wszystkim z tej przyczyny, że przedstawiona w jego uzasadnieniu argumentacja opiera się na założeniu, zgodnie z którym ustalony w sprawie stan faktyczny potwierdza istnienie między ubezpieczoną a odwołującą się stosunku pracy mającego cechy określone w art. 22 i następnych k.p., ignorując i zupełnie pomijając jednak ustalenia faktyczne dokonane przez Sąd drugiej instancji, z których jednoznacznie wynika, że ubezpieczona w spornym okresie wykonywała wprawdzie pracę w siedzibie odwołującej się, jednakże realizowała w ten sposób umowę o współpracy zawartą między odwołującą się a E. s.c., przy czym czyniła to w warunkach podporządkowania temu podmiotowi, z którym zawarła umowę o pracę, to jest

kontrahentowi odwołującej się. Ze strony odwołującej się nie był zatem realizowany w stosunku do ubezpieczonej podstawowy element (cecha) stosunku pracy, jakim jest podporządkowanie pracownicze. Wspomniana umowa o współpracy polegała bowiem w istocie na outsourcingu, to jest na wydzieleniu ze struktury organizacyjnej odwołującej się niektórych funkcji (czynności) i przekazaniu ich do wykonania innemu podmiotowi, którym w okolicznościach faktycznych sprawy była E. s.c., niekorzystająca w celu realizacji tej umowy z pracowników odwołującej się, lecz z osób przez siebie zatrudnionych na podstawie umów o pracę. Wśród tych osób była zaś ubezpieczona, która nie uzgadniała zakresu obowiązków z odwołującą się, lecz z pracodawcą, z którym zawarła umowę o pracę. Również polecenia związane z bieżącą realizacją zadań wyznaczał ubezpieczonej R. Ź. (jeden ze współników E. s.c.). Ubezpieczona nie informowała żadnego z pracowników odwołującej się o godzinach pracy, planowanych urlopach, zwolnieniach. Nie podpisywała też list obecności u odwołującej się. Jej wynagrodzenie wypłacała E. s.c. ze środków pieniężnych pochodzących również z realizacji umowy o świadczenie usług. Ponadto ubezpieczona nie korzystała z benefitów przysługujących pracownikom odwołującej się.

Przedstawiona w uzasadnieniu ocenianego wniosku argumentacja w ogóle nie uwzględnia natomiast owych ustaleń faktycznych, a w istocie kontestuje te ustalenia. Tymczasem podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), a w myśl art. 398¹³ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego wyroku. Oznacza to, że w przypadku poddania skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu Sąd Najwyższy musiałby uwzględnić owe ustalenia przy rozpatrywaniu podniesionych w skardze zarzutów naruszenia prawa materialnego, którego przepisy stanowiły właściwą podstawę rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd Najwyższy podkreśla także, że hipotezą normy prawnej wynikającej z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej objęte są dwie sytuacje. W pierwszej chodzi o wykonywanie pracy na podstawie jednej z wymienionych umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę cywilną zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy. Druga dotyczy wykonywania pracy na podstawie jednej z

wymienionych umów prawa cywilnego przez osobę, która umowę taką zawarła co prawda z osobą trzecią, ale w ramach tej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Do umów cywilnoprawnych, wymienionych w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, na podstawie których praca jest wykonywana, należy zaś zaliczyć umowy agencyjne, umowy zlecenia, umowy o dzieło, a także inne umowy o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy Kodeksu cywilnego dotyczące zlecenia lub umowy o dzieło. W świetle art. 8 ust. 2a ustawy systemowej pracodawca, którego pracownik wykonuje na jego rzecz pracę w ramach umowy o dzieło lub zlecenia zawartej z osobą trzecią, jest płatnikiem składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe z tytułu tej umowy (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r., II UZP 6/09, OSNP 2010 nr 3-4, poz. 46 oraz wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 14 stycznia 2010 r., I UK 252/09, LEX nr 577824; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 259/09, LEX nr 585727; z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z dnia 13 lutego 2014 r., I UK 323/13, OSNP 2015 nr 5, poz. 68; z dnia 7 lutego 2017 r., II UK 693/15, LEX nr 2238708; z dnia 27 kwietnia 2017 r., I UK 182/16, LEX nr 2279009). W powołanych orzeczeniach Sąd Najwyższy wyjaśnił, że art. 8 ust. 2a ustawy systemowej rozszerza pojęcie pracownika dla celów ubezpieczeń społecznych poza sferę stosunku pracy, w tym na wykonywanie pracy na podstawie jednej z tych umów przez osobę, która wymienioną umowę zawarła z osobą trzecią, jednakże w jej ramach wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Praca wykonywana na rzecz pracodawcy to praca, której rzeczywistym beneficjentem jest pracodawca, niezależnie od formalnej więzi prawnej łączącej pracownika z osobą trzecią. Oznacza to, że bez względu na rodzaj wykonywanych przez pracownika czynności wynikających z umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią oraz niezależnie od tożsamości rodzaju działalności prowadzonej przez pracodawcę i osobą trzecią, wystarczającą przesłanką zastosowania art. 8 ust. 2a ustawy systemowej jest korzystanie przez pracodawcę z wymiernych rezultatów pracy swojego pracownika, wynagradzanego przez osobą trzecią ze środków pozyskanych od pracodawcy na podstawie umowy łączącej pracodawcę z osobą trzecią. Z punktu widzenia przepływów finansowych,

to pracodawca przekazuje osobie trzeciej środki na sfinansowanie określonego zadania, stanowiącego przedmiot swojej własnej działalności, a osoba trzecia, wywiązując się z przyjętego zobowiązania, zatrudnia pracowników pracodawcy (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2017 r., II UK 693/15, LEX nr 2238708).

Aby zakwalifikować konkretne umowy jako wykonywane w ramach regulacji art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, konieczne jest więc stwierdzenie faktycznego wykonywania pracy na rzecz własnego pracodawcy przez pracownika w ramach umowy cywilnoprawnej zawartej z tym pracodawcą lub osobą trzecią związaną z pracodawcą odrębną umową na przykład o współpracy. W okolicznościach faktycznych ustalonych w sprawie przez Sąd drugiej instancji tak jednak nie było, gdyż odwołująca się zawarła wprawdzie z E. s.c. umowę o współpracy, w ramach której przekazała do realizacji temu drugiemu podmiotowi (E. s.c.) oraz finansowała zadania stanowiące dotychczas przedmiot jej działalności, jednakże ów drugi podmiot w celu wykonania umowy nie zatrudniał pracowników odwołującej się, lecz korzystał wyłącznie z własnych pracowników, z którymi łączyły go umowy o pracę. Okoliczności te musiały zatem prowadzić do wniosku, że sytuacja prawna wykreowana przez odwołującą się i E. s.c. nie wpisywała się w opisany wcześniej schemat regulacji zawartej w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej.

Kierując się przedstawionymi motywami, Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że skarżący nie wykazał potrzeby poddania jego skargi kasacyjnej merytorycznemu rozpoznaniu. Dlatego, opierając się na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., a w odniesieniu do kosztów postępowania kasacyjnego na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 99 k.p.c. oraz § 10 ust. 4 w związku z § 9 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, orzekł jak w sentencji postanowienia.

[SOP]

[ms]

